

TENTO TVOJ BRAT BOL MŔTVY, A OŽIL

biblický komentár k evanjeliu od otca Alberta Maggi OSM, zdroj: www.studibiblici.it

Lk 15, 1-3. 11-32

Približovali sa k nemu všetci mýtnici a hriešnici a počúvali ho. Farizeji a zákonníci šomrali: „Tento prijíma hriešnikov a jedáva s nimi.“ Preto im povedal toto podobenstvo: „Istý človek mal dvoch synov. Mladší z nich povedal otcovi: „Otec, daj mi časť majetku, ktorá mi patrí.“ A on im rozdelil majetok.

O niekoľko dní si mladší syn všetko zobral, odcestoval do ďalekého kraja a tam svoj majetok hýrivým životom premárnil. Keď všetko premrhal, nastal v tej krajine veľký hlad a on začal trieť núdzu. Išiel teda a uchytil sa u istého obyvateľa tej krajiny a on ho poslal na svoje hospodárstvo svine pásť. I túžil nasýtiť sa aspoň strukmi, čo žrali svine, ale nik mu ich nedával. Vstúpil teda do seba a povedal si: „Koľko nádeníkov u môjho otca má chleba nazvyš, a ja tu hyniem od hladu. Vstanem, pôjdem k otcovi a poviem mu: Otče, zhršil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom.

Prijmi ma ako jedného zo svojich nádeníkov.“ I vstal a šiel k svojmu otcovi.

Ešte bol ďaleko, keď ho zazrel jeho otec, a bolo mu ho ľúto. Pribehol k nemu, hodil sa mu okolo krku a vybozkával ho. Syn mu povedal: „Otče, zhršil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom.“ Ale otec povedal svojim sluhom: „Rýchlo prineste najlepšie šaty a oblečte ho! Dajte mu prsteň na ruku a obuv na nohy! Privedte vykrmené teľa a zabite ho. Jedzme a veselo hodujme, lebo tento môj syn bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa.“ A začali hodovať.

Jeho starší syn bol práve na poli. Keď sa vracal a približoval sa k domu, počul hudbu a tanec. Zavolať si jedného zo sluhov a pýtal sa, čo sa deje. Ten mu povedal: „Prišiel tvoj brat a tvoj otec zabil vykrmené teľa, lebo sa mu vrátil zdravý.“ On sa však nahneval a nechcel vojsť. Vyšiel teda otec a začal ho prosiť. Ale on odpovedal otcovi: „Už toľko rokov ti slúžim a nikdy som neprestúpil tvoj príkaz, a mne si nikdy nedal ani kozliatko, aby som sa zabavil so svojimi priateľmi. No keď prišiel tento tvoj syn, čo ti prehýril majetok s neviestkami, pre neho si zabil vykrmené teľa.“ On mu na to povedal: „Syn môj, ty si stále so mnou a všetko, čo ja mám, je tvoje. Ale patrilo sa hodovať a radovať sa, lebo tento tvoj brat bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa.“

(nasledujúci komentár vychádza z talianskeho znenia evanjelia, ktoré je tu [v zdrojovom súbore](#))

Ježiš ohlasuje svoju zvesť, predstavuje svoj „program“ a evanjelista Lukáš v 15. kapitole píše, že sa k nemu približovali všetci – aj mýtnici a hriešnici. Sú to tí, ktorí sú považovaní za osoby, ktoré sú najvzdialenejšie od Boha, sú odvrhnutí „par excellence“, tí, pre ktorých neexistuje žiadna nádej aj keby zajtra oľutovali všetky svoje hriechy a obrátili sa.

Čiže k Ježišovi sa približujú pohrdnuté osoby, tie, ktoré sú najďalej od náboženstva i Boha, aby ho počúvali. Prečo? Pretože nachádzajú v Ježišovom poslanstve odpoveď na túžbu po naplnení života, ktorú každý nosí vo svojom vnútri.

A predsa, kým sa vylúčení z náboženstva a pohrdnutí spoločnosťou približovali aby počúvali Ježiša, objavuje sa tu námietka. Evanjelista píše, že fazeji, čiže tí „superzbožní“ a oddaní, bohabojní strážcovia tradícií; a zákonníci, oficiálni teológovia magistéria, šomrali. Čiže kým tí vzdialení od Boha počúvali Ježišove slová pretože v nich videli poslanstvo, na ktoré čakali, toto isté poslanstvo vyvoláva mrmlanie zo strany duchovných a náboženských elít.

„Šomrali...“ pohrdanie Ježišom je také veľké, že sa dokonca vyhýbajú nazvať ho menom a používajú výraz „tento“. „*Tento prijíma hriešnikov a je s nimi.*“ Toto je ten veľký zločin, ktorý Ježiš vykonal. Nie aby súdil, trestal, zavrhoval a držal sa od hriešnikov ďaleko, on ich nielen prijíma, ale dokonca s nimi aj stoluje. Stolovanie znamená spoločný život.

Sú pohoršení Ježišovým postojom. Ich Boh je absolútne iný od toho, ktorého vykresľuje Ježiš. To čo farizeji a zákonníci nikdy nepochopili je, že Boh namiesto toho, aby sa staral o to, či ho človek poslúcha a či rešpektuje jeho príkazy, sa stará o šťastie človeka. A práve im, zákonníkom a farizejom, adresuje Ježiš podobenstvo. Nejedná sa teda predovšetkým o učenie určené komunite Ježišových učeníkov ale o učenie adresované jeho (Ježišovým) protivníkom.

Je to vlastne množina troch podobenstiev – o stratenej ovci, stratenej minci a to najznámejšie, najdôležitejšie a aj najvýznamnejšie – podobenstvo o márnotrattnom synovi.

Podobenstvo je dosť dlhé a zvyčajne sa jeho vysvetlenie zameriava na márnotrattného syna, ktorý sa vracia do otcovského domu a zo strany Boha je mu odpustené ešte skôr ako by o to musel prosiť; a otec mu navracia jeho dôstojnosť dovtedy nepoznanými poctami. Jeho starší brat sa však obáva, že by mohol stratiť svojej postavenie a ten reprezentuje farizejov a zákonníkov, ktorým je toto podobenstvo venované.

Tentoraz sa pozrieme na prvú časť, tú o návrate syna, a prideme k reakcii staršieho syna, čiže od verša 25. Evanjelista používa slovo gréckeho pôvodu „presbitero“, starší, pretože presbiteri boli, spolu s najvyššími kňazmi a zákonníkmi, zložkami Najvyššej rady a mali kompetenciu súdiť.

Čiže sa vzťahuje práve na zákonníkov a farizejov, ktorým je venované toto podobenstvo. Starší syn sa nachádzal na poli. Keď sa vracal domov, začul hudbu a tanec. Čo sa stalo? Domov bol miestom smútku, pretože otec plakal za synom, ktorý mu svojím odchodom z domu akoby zomrel. Ak v tomto dome, naplnenom smútkom a žiaľom, je počuť hudbu a tanec, čo iné sa mohlo stať ako to, že sa mu vrátil jeho syn?

On (starší syn) sa však stane podozrievavým. Ježišov ironický a prísny obraz¹ náboženských osôb, ktorých každá forma života, radosti a veselosti nielen že nepriťahuje, ale ich robí podozrievavými. Hudba v otcovom dome – to nikdy! Syn sa zasekne. Zavolá jedného zo sluhov a pýta sa ho, čo to všetko znamená. Mal by to pochopiť sám. Sluha mu s radosťou odpovedá: „*Tvoj brat sa vrátil a Tvoj otec zabil...*“

Čiže mu hovorí dôvod tejto radosti. No starší brat sa nielen že neraduje, ale neukáže sa ani doma. Nahnevá sa a nechce vstúpiť. Návrat jeho brata, radosť jeho otca sú mu cudzími. Teraz uvidíme, že rozmýšľa v hraniciach a na báze zákona, spravodlivosti; zdá sa mu, že to čo sa deje je nespravodlivé, dôjde to až do takého štádia, že za ním musí prísť jeho otec aby ho prosil.

No on odpovie svojmu otcovi – a tu je opäť tvrdý obraz náboženských osôb podávaný Ježišom – „*Už toľko rokov ti slúžim...*“ Sloveso „slúžiť“ nie je to, ktoré poznáme v Talianskom jazyku – diakono, znamenajúci službu vykonávanú dobrovoľne, evanjelista používa iné slovo, ktoré predstavuje službu otroka, čiže starší syn vníma svoje správanie voči otcovi ako keby bol otrokom.

¹ obraz vo význame namaľovaný ako portrét

„...nikdy som neprestúpil tvoj príkaz“, evanjelista používa ten istý termín ako „prikázanie“ a „a mne si nikdy nedal ani kozliatko, aby som sa zabavil so svojimi priateľmi. „Ježiš prostredníctvom týchto troch elementov zosmiešňuje detinský prístup týchto náboženských osôb. Poslušnosť zákonu podporovaná zákonníkmi a praktizovaná farizejmi vo vzťahu k Bohu – má vlastnosť podriadenia sa a slúženia. Nie je to vzťah syna k otcovi, ale sluhu vzhľadom k svojmu pánovi.

Ježiš poukazuje na prístup zákonníkov a farizejov, ktorí ostávajú detinským. „...a mne si nikdy nedal ani kozliatko“. Ale veď to všetko bolo tvoje, a mohol si si to užívať!

„No keď prišiel tento tvoj syn...“. Tento starší brat je hrozný. Namiesto toho, aby povedal „prišiel môj brat“, povie „tvoj syn“ – drží si odstup. Podráždená nábožnosť spôsobuje, že človek vidí ostatných so závišťou, nenávišťou, schopnosťou zabudnúť aj sa pokrvné zväzky. Lúč pokrytectva deformuje pohľad a dáva zabudnúť na jedinú dôležitú vec – na lásku.

„No keď prišiel tento tvoj syn, čo ti prehýril majetok s neviestkami...“ - ako to on môže vedieť? Je to zlomyseľnosť náboženských osôb. „Pre neho si zabil vykrmené teľa...“ a otcova odpoveď: „Syn môj, ty si stále so mnou a všetko čo je moje je tvoje...“ avšak do vtedy kým sa žije vzťah s otcom – v zmysle podobenstva – teda s Bohom – ako poslušnosť, nie je možné zakúsiť Otcovu lásku.

Tí, ktorých postoj k Bohu je založený na poslušnosti k jeho zákonom a ktorí vnímajú hrozbu trestu ako výsledok prestúpenia týchto zákonov, nemôžu nikdy zažiť lásku, ktorá pochádza od Boha. Boh Ježiša je **Bohom, ktorý nemiluje ľudí pre ich zásluhy, ale pre ich potreby**. Jeho láska nie je určená ľuďom ako odmena za dobré správanie, ale ako dar pre naplnenie ich potrieb.

Títo to však nechápu. Preto otec hovorí: „Ale patrilo sa hodovať a radovať sa“ on pamätá na bratstvo, „lebo tento tvoj brat bol mŕtvy, a ožil“. Práve toto je dôvod na radosť, ale zákonníci a farizeji, zvyknutí súdiť všetko čisto len podľa predpisov zákona, nerozumejú láske, láske a súcitu Otca.

Preklad: Hugo Gloss

Poznámky pod čiarou: tím DC